ברטנורא על מסכת ערלה

פירוש רבי עובדיה מברטנורא

geulaquiz.com

פרק א

א **הנוטע לסייג.** שיהיה האילן גדר לכרם:

ולקורות. לגדל עצים לעשות מהן קורות לבנין, ואין עיקר נטיעתו לאכול הפירות:

פטור מן הערלה. דכתיב (ויקרא י״ט:כ״ג) ונטעתם כל עץ מאכל את שהוא למאכל חייב, לסייג ולקורות ולעצים פטור:

הפנימי למאכל. נתכוין שיחור פנימי יהיה למאכל ויחור החיצון לסייג אע״פ שהכל אילן אחד החיצון פטור: ואין הלכה כרבי יוסי:

ב **ומצאו נטוע.** פטור. דכתיב (שם) כי תבואו אל הארץ ונטעתם, פרט לנטעו עובד כוכבים עד שלא באו לארץ:

נטעו. בין ישראל בין עובדי כוכבים לאחר שבאו לארץ, אע״פ שלא כבשו ישראל את הארץ חייב דכתיב (שם) כל עץ בין נטעו ישראל בין נטעו עובד כוכבים:

הנוטע לרבים. שנטע ברשותו לצורך רבים:

חייב. דכתיב (שם) יהיה לכם ערלים להביא הנטוע לרבים:

ורבי יהודה פוטר. סבר ונטעתם נמי משמע לרבים ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט. ורבנן סברי ונטעתם כל אחד לעצמו משמע. ואין הלכה כר׳ יהודה:

והנוטע ברשות הרבים. לצורך עצמו:

והעובד כוכבים שנטע. בשדה של ישראל:

והגזלן. שגזל קרקע ונטעה, ונתיאשו הבעלים ממנה:

והנוטע בספינה. אע״פ שאינה נקובה, אם היא של חרס לפי שאין כלי חרס עומד בפני השרשים והן מפעפעין דרך החרס ויונקים מן הקרקע. אבל של עץ בעי נקיבה:

והעולה מאליו. ודוקא במקום ישוב, אבל במקום יערים ומדברות לא:

ג **אילן שנעקר.** שעקרתו הרוח או שטפו נהר והוליכו למקום אחר:

והסלע עמו. העפר שסביב השרשים קרוי סלע. לפי שהוא נעשה שם קשה כסלע. וקאמר שאם היה אותו עפר עמו והוסיף עליו עפר ונשרש שם בארץ רואים, אם יכול לחיות מן העפר שבא עמו בלא תוספת עפר אחר, [הרי] הוא כנטוע במקומו הראשון ופטור מן הערלה. ואם לאו הרי הוא כאילן העולה מאליו וחייב:

זעזעתו המחרישה. ונתפזר ממנו העפר ונתגלו השרשים:

ד **ונשתייר בו שורש.** מחובר לקרקע שלא נעקר:

כמחט של מתוח. גרסינן, כלומר שיעור עובי השורש כמחט שהאורגים מותחים בו הבגד, אחר שארגוהו, להפשיטו ולהרחיבו:

ה **ובו בריכה.** מנהג עובדי אדמה שחופרים גומא ולוקחים יחור אחד מן האילן וטומנין אותו באותו גומא ויוצא שורש היחור מצד אחר ונעשה שם אילן, וראש היחור נשאר מחובר באילן. ואין דין ערלה נוהג בו בעודו מחובר לאילן ויונק ממנו אע״פ שהוא יונק גם מן הקרקע. ואם נעקר אילן הזקן מן הקרקע ונמצא שכל חיותו ויניקתו עתה מן הבריכה:

חזרה הזקנה להיות כבריכה. ושניהם, הזקנה והבריכה הוו כאילו נטעו, עתה ומונים להם שלש שנים משעה שנעקר האילן:

הבריכה שנה אחר שנה. לאחר שהגדילה בריכה ראשונה לקח ממנו יחור והבריכו בארץ וכן עשה כמה פעמים זה אחר זה:

מונה. לכולן שני ערלה משנפסקה הבריכה הראשונה מן האילן:

ספוק גפנים. דרך עובדי אדמה שלוקחים זמורה ארוכה מגפן זו ומושכים אותה לגפן שבצדה ומרכיבין הזמורה בגפן וזהו הנקרא ספוק ופטור מן הערלה. והא דתנן א׳ הנוטע וא׳ המבריך וא׳ המרכיב חייב בערלה, התם מיירי כשחתך הזמורה מן הגפן, או היחור מן האילן ואח״כ הבריכן או הרכיבן:

מקום שכחה יפה מותר. אם הזמורה שהבריכוה בגפן כוחה יפה וינקה מן הגפן אשר ממנה לוקחה, מותר ופטורה מן הערלה. ואם כחה רע חייבת בערלה. ואין הלכה כרבי מאיר:

והיא מלאה פירות. אם תלשן מיד, הן מותרין מפני שגדלו בהיתר. ואם הניחן באילן וגדלו לאחר שנפסקה ואין בפירות שגדלו כבר מאתים לבטל התוספת, אסור, דערלה אוסרת עד מאתים. והוא הדין באילן זקן שנעקר ובו פירות, וחזר ושתלו:

ו **שנתערבה בנטיעות.** של היתר, ואינו מכיר הנטיעה של ערלה:

ושל כלאי הכרם. כגון שהעביר עציץ נקוב תחת גפן אחת ונאסרה, ואינו מכירה בין שאר גפנים:

הרי זה לא ילקוט. דכיון שאינו מכיר אותה של איסור כולן אסורות:

אף יתכוין וילקוט. דחזקה אין אדם אוסר כרמו בנטיעה אחת ולא חיישינן דלמא אתי לערב הנטיעה לכתחילה. ואף על גב דבעלמא אין מבטלין איסור לכתחלה הכא מלתא דלא שכיחא היא ולא גזור. ואין הלכה כר׳ יוסי:

ז **ומי גפנים.** המים היוצאים מן הגפנים כשחותכים אותם או את הזמורות בימי ניסן:

הסמדר. הוא הפרח שממנו יצא הבוסר. אבל הבוסר עצמו הכל מודים שהוא פרי:

מותרים בערלה. דכתיב (ויקרא י״ט:כ״ג) וערלתם ערלתו את פריו והני לאו פרי נינהו:

וברבעי. נאכלין בשנה רביעית חוץ לירושלים בלא פדיון דיהיה כל פריו קדש הלולים כתיב (שם) והני לא הוי פרי:

ובנזיר. מותר הנזיר לאכלם דבנזיר כתיב (במדבר ו) לא יאכל והני לאו בני אכילה נינהו:

ואסורים באשרה. דכתיב (דברים י״ג:י״ח) ולא ידבק בידך מאומה מן החרם ואשרה הוא אילן הנעבד:

המעמיד בשרף הערלה. המעמיד גבינה בשרף הנוטף מעצי ערלה: **שרף** גומ״א בלע״ז. וסבר רבי אליעזר דשרף הוי פרי, בין באילן העושה פירות בין באילן שאינו עושה פירות. ואין הלכה כר׳ יוסי ולא כר׳ אליעזר:

בשרף הפגים. שרף הנוטף מן הפירות שלא בשלו כל צרכן. והלכה כרבי יהושע:

ח **ענקוקלות.** לשון נוטריקון ענבים דלקו תלת. כלומר שלקו קודם שהביאו שליש בישולן:

החרצנים. גרעינים שבתוך הענבים:

והזגים. הקליפות שבחוץ:

והתמד. שנתן מים על גבי שמרים או על גבי החרצנים והזגין, ויש בהם טעם יין:

והנץ שלהן. פרח שעל גבי הפטמא:

והגרעינין. גרעין של כל פרי כגון הגרעינים הנמצאים בתוך התמרים והזיתים והאפרסקים, וכיוצא בהן:

אסורים בערלה. דכתיב (ויקרא יט) את פריו את הטפל לפריו:

ומותרים ברבעי. שנטע רבעי אינו אסור בהנאה, אלא נאכל לבעלים בירושלים כמעשר שני. ואין מתקדש בקדושת מעשר שני אלא דבר הראוי לאכילה:

נובלות. פירות הנושרים מן האילן קודם גמר בישולן:

כולן אסורות. בין בערלה בין ברבעי בין באשרה בין בנזיר:

ט **נוטעים יחור של ערלה.** שהעץ מותר בהנאה. אבל לא האגוז שהוא פרי ואסור בהנאה. ומודה רבי יוסי שאם נטע והבריך והרכיב שהוא מותר דזה וזה גורם מותר:

בכפניות. יחור שיש בו כפניות, תמרים בעודן סמדר נקראים כפניות רבי יוסי לטעמיה דאמר הסמדר אסור מפני שהוא פרי. והלכה כמותו דמותר ליטע יחור של ערלה ואין הלכה כמותו שאוסר בכפניות:

פרק ב

א **התרומה.** עולין באחד ומאה. אם נפלה סאה אחת מאלו במאה סאין של חולין בטלה ומותרים לזרים. בפחות ממאה, הכל אסור לזרים. ומפקינן לה מדכתיב גבי תרומת מעשר (במדבר י״ח:כ״ט) את מקדשו ממנו מה שהורם ממנו אם חזר לתוכו מקדשו דהיינו צ״ט דממאה הפריש עשרה למעשר ומעשרה אחת לתרומת מעשר:

ומצטרפין זה עם זה. אם נפלה סאה אחת מכולן לפחות ממאה חולין מקדשתן. ובהא מודו כולי עלמא דמצטרפין, דשם אחד נינהו וכולהו מקריין תרומה דבחלה כתיב (שם טו) חלה תרימו תרומה ובכורים נמי אקרו תרומה דאמר מר ותרומת ידך אלו בכורים דכתיב בהו (דברים כ״ו:ד׳) ולקח הכהן

הטנא מידך:

וצריך להרים. הסאה שנפלה ולתת אותה לכהן, והשאר מותר לזרים. ואע״ג דבערלה וכלאי הכרם דחמירי טפי א״צ להרים והאיסור עצמו בטל שאני תרומה דיש לה בעלים וצריך להרים מפני גזל השבט אבל בכל שאר איסורים דלא שייך בהו דין גזל כשהן מתבטלין א״צ להרים:

עולין באחד ומאתים. דגבי תרומה כתיב מלאה, (שמות כ״ב:כ״ח) מלאתך ודמעך לא תאחר, ובכלאי הכרם כתיב מלאה (דברים כ״ב:ט׳) פן תקדש המלאה מה מלאה האמור להלן עולה, כדילפינן מאת מקדשו ממנו, אף כאן עולה. ולפי שכפל אסורו שהוא אסור בהנאה כפלו עלייתו וצריך מאתים. וערלה ילפינן לה מכלאים לפי שהיא אסורה בהנאה כמותן:

ומצטרפין זה עם זה. ערלה וכלאי הכרם מעורבין יחד שנפלו לתוך היתר, מצטרפין לאסור ביבש עד מאתים, ובלח בקדרה בנותן טעם:

אינן מצטרפין. אפילו לאסור הקדרה בנותן טעם, כיון דשני שמות נינהו. אלא אם יש בקדרה לבטל טעם הערלה בפני עצמן, וטעם כלאי הכרם בפני עצמן, הכל מותר:

מצטרפין בנותן טעם. שצריך בקדרה בלח כדי לבטל טעם שתיהן יחד:

אבל לא לאסור. ביבש, שא״צ שיהיה בהיתר מאתים כנגד שתיהן. והלכה כת״ק:

ב **התרומה מעלה את הערלה.** מצטרפת עם החולין לבטל את הערלה. וכן הערלה מצטרפת עם החולין לבטל את התרומה:

שנפלה למאה. לאו דוקא מאה אלא פחות ממאה, דאילו מאה ממש עולה ולא בעי צירוף אלא ה״ק התרומה שנפלה לחולין ונעשה הכל מאה:

ואח״כ נפלו שלשה קבין של ערלה. סתם מתניתין כר׳ יהושע דאמר בפ״ק דתרומות דתרומה עולה במאה ועוד הלכך כשנפלה סאה של תרומה לצ״ט של חולין, וחזרו ונפלו שם שלשה קבין של ערלה ומצטרפין עם החולין, שנמצאו שם צ״ט ועוד שלשה קבין חולין, הרי סאה של תרומה בטלה במאה ועוד. אי נמי מצינן לאוקמה כר׳ אליעזר דהלכתא כוותיה דאמר תרומה עולה באחד ומאה וכגון שנפלה סאה של תרומה לתוך צ״ט סאין וחצי סאה של חולין ושלשה קבין הללו של ערלה שהוא חצי סאה מצטרפין עם החולין להשלים לשיעור מאה של חולין כדי שתעלה באחד ומאה:

זו היא שהתרומה מעלה את הערלה. שאותה סאה של תרומה נצטרפה עם החולין להשלים מאתים חצאי סאין, להעלות שלשה קבין של ערלה באחד ומאתים:

והערלה את התרומה. דשלשה קבין של ערלה שהן חצי סאה, נצטרפו עם החולין לבטל סאה של תרומה באחד ומאה. דכשנפלה סאה לתוך צ״ט וחצי נאסרו, וכשחזר ונפל שם שלשה קבין ערלה או כלאים, הותרו:

ג **והערלה את הערלה.** צריך לומר דאחד מהם נטע רבעי שהם שני שמות, דאי אפשר לאיסור של שם א׳ שיהיה מבטל קצתו לקצתו. וקרי תנא לנטע רבעי ערלה שמן הערלה הוא בא. ולהכי קתני הערלה את הערלה ולא קתני הכלאים את הכלאים שאין בכלאים שני שמות כמו שיש בערלה:

שנפלה למאתים. לאו למאתים דוקא דאילו מאתים ממש לא בעי צירוף. וכשנפלה סאה ערלה לתוך קצ״ט של היתר נאסרו וכשחזר ונפל שם סאה ועוד של כלאים מצטרפים עם הקצ״ט לבטל הערלה. וכן הערלה מצטרפת עם הקצ״ט לבטל סאה ועוד של כלאי הכרם. והיינו כרבי יהושע דאית ליה דערלה בטלה במאתים ועוד כמו תרומה במאה ועוד, הלכך סאה של כלאים בטלה בקצ״ט ומשהו והעוד בטל בסאה חסר משהו. וכן נמי אם נפל שם סאה ועוד של נטע רבעי, מצטרפין עם הקצ״ט לבטל את הסאה של ערלה שנפלה, ואסרה הכל, וכן סאה של ערלה מצטרפת עם הקצ״ט של היתר לבטל סאה ועוד של נטע רבעי שנפלו באחרונה:

ד **כל המחמץ והמתבל וכו׳** הכי קאמר כל המחמץ והמתבל בערלה ובכלאי הכרם אסור:

והמדמע בתרומה. המחמץ את העיסה בתפוחים או בשמרי יין של ערלה ושל כלאי הכרם. והמתבל את הקדרה בתבלין של כלאי הכרם או של ערלה אסור ואין עולין באחד ומאתים. וכן בתרומה כיון שהחמיצה עיסה של חולין בשאור של תרומה ונתבלה קדרה של חולין בתבלין של תרומה נעשה הכל מדומע ואסור לזרים ואינו עולה באחד ומאה:

בית שמאי אומרים אף מטמא. שאור טמא שהחמיץ עיסה טהורה או תבלין טמאין שתבלו קדרה טהורה. אף על פי שאין בשאור או בתבלין כביצה שהוא שעור טומאת אוכלין נטמאת העיסה ונטמאת הקדרה:

ובית הלל אומרים עד שיהא בו כביצה. דאין אוכל מטמא פחות מכביצה לא שנא שאור ותבלין ולא שנא שאר אוכלין:

ו ולמה אמרו. כמו ובמה אמרו. כלומר באיזה ענין אמרו שהמחמץ חולין בשאור של תרומה, והמתבל קדרת חולין בתבלין של תרומה והמדמע שמערב [ומבשל] חולין ותרומה יחד שאנו הולכים הכל להחמיר ומשני מין במינו. ובמה אמרו פעמים להקל ופעמים להחמיר, במין שנתערב עם שאינו מינו.

ומפרש, להחמיר כיצד שאור של תרומת חטין שנפל לתוך עיסת חטין של חולין דהיינו מין במינו אוסר בנותן טעם אפילו יותר ממאה. ועד מאה אוסר אפילו בלא נתינת טעם:

ז **גריסין.** של פול של תרומה, שנתבשלו עם עדשים של חולין ונתנו בהם טעם טעמא לא בטיל אפילו ביותר ממאה. ובלא טעם אפילו בפחות ממאה שרי דהא דבעינן מאה היינו דוקא חטים בחטים דהוי מין במינו דאסמכוה אקרא את מקדשו ממנו מה שאתה מרים ממנו אם נפל לתוכו מקדשו וזהו מין במינו:

ח **ויש בו כדי לחמץ אסור.** הא קמ״ל, דלא אמרינן הואיל ובלא שאור זה של איסור היתה העיסה מתחמצת על ידי שאור של היתר שנפל בו תחלה לא נחוש לשאור של איסור:

ט **ורבי שמעון מתיר.** ברישא לא פליג רבי שמעון כיון דנפל שאור של תרומה קודם שנתחמצה בשל חולין והרי היא ממהרת להתחמץ על ידי שאור של תרומה. אבל בסיפא כיון דכבר נתחמצה בשל חולין כי הדר נפיל של תרומה אינו אלא פוגם. ורבנן סברי אע״ג דבעלמא נותן טעם לפגם מותר שאני הכא שהוא עושה אותה ראויה לחמץ בה כמה עיסות אחרות. והלכה כחכמים:

י **תבלין שנים ושלשה שמות.** שלשה איסורין חלוקין זה מזה קרי שלשה שמות, כגון פלפלין של ערלה ושל אשרה ושל תרומה:

אסור ומצטרפין. כלומר מצטרפין יחד לאסור התבשיל שנתבשל בהם:

או שני מינים משם אחד. כגון זנגביל ופלפלין ושניהם ערלה או שניהם תרומה. ואין הלכה כרבי שמעון:

יא **אחר האחרון אני בא.** אם השאור של תרומה נפל באחרונה, העיסה כולה נעשית מדומע ואם של חולין נפל באחרונה הכל מותר שהאחרון הוא שעושה החמוץ. והא דשרי ר׳ אליעזר כשנפל אותו של חולין אחרון היינו דוקא כשקדם וסלק את האיסור ואף על פי שהועיל קצת שסייע לאחרון דהיתר לגמור החמוץ אף על פי כן נתבטל טעמו ואינו חוזר ונעור אבל לא קדם וסלק האסור ונתחמץ על ידי שניהם אסור דסבר ר׳ אליעזר זה וזה גורם אסור:

לעולם אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ. דזה וזה גורם מותר. והלכה כחכמים:

יג **כלים שסכן.** כגון מנעלים ושאר כלים של עור שסכין אותן בשמן לרככן:

וחזר וסכן בשמן טהור. לאחר שנתייבש השמן הראשון והטבילו לכלי שנטמא בשמן טמא, חזר וסכו בשמן טהור, וכשמשתמשים בכלי נפלט השמן לחוץ:

אחר ראשון אני בא. דסבר ר׳ אליעזר ראשון נפלט לחוץ:

וחכמים אומרים אחר אחרון. סברי אחרון נפלט. והלכה כחכמים:

יד **אסור לזרים.** רבנן לטעמייהו דאמרי לעיל תבלין משנים ושלשה שמות מצטרפין לאסור הדבר הנתבל:

ומותר לכהנים. דתרומה שריא להו ואין בכלאי הכרם כדי להחמיץ:

רבי שמעון מתיר לזרים. לטעמיה, דאמר שנים או שלשה שמות ממין אחד אין מצטרפין:

טו **תבלין של תרומה ושל כלאי הכרם.** בהא נמי רבנן לטעמייהו ור׳ שמעון לטעמיה. ודין תבלין כדין שאור:

טז **חתיכה של קדשי קדשים.** שאסורה לזרים ומותרת לכהנים:

ושל פגול ושל נותר ושל טמא. דאסירי בין לזרים בין לכהנים:

שנתבשלו עם החתיכות. של חולין ויש בחולין כדי לבטל של קדשי קדשים בפני עצמן ושל פגול נותר וטמא בפני עצמן:

אסור לזרים. רבנן לטעמייהו, דאמרי שנים ושלשה שמות מצטרפין לאסור:

רבי שמעון מתיר לזרים. לטעמיה דאמר שנים או שלשה שמות ממין אחד [אין] מצטרפין:

יז **בשר קדשי קדשים.** אסור לזרים אפילו טהורים. בשר קדשים קלים שרי לזרים טהורים ואסור לטמאים. ובשלן עם בשר תאוה. בשר חולין דשרי אף לטמאים ויש בו כדי לבטל כל אחד בפני עצמו. מצטרפין לאסור לטמאים. אפילו לר׳ שמעון, דקדשי קדשים וקדשים קלים שם אחד להם כדאמרינן לעיל גבי תרומה וחלה ובכורים.

ומותר. לזרים טהורים אפילו לרבנן דקדשי קדשים אין בהם כדי לאסור:

פרק ג

א **בגד שצבעו בקליפי ערלה.** כגון קליפי אגוזים ורמונים דגם הקליפים אסורים בהנאה כדדרשינן [ברכות לו:] את פריו את הטפל לפריו:

ידלק. שאסור בהנאה דכתיב (ויקרא יט) וערלתם ערלתו, שלא יהנה ולא יצבע ולא ידליק בו את הנר:

כולם ידלקו. רבי מאיר לטעמיה, דאמר לקמן את שדרכו למנות מקדש, ובגד שצבעו שדרכו למנות הוא:

וחכמים אומרים יעלה באחד ומאתים. לטעמייהו, דאמרי לקמן בפרקין אין מקדש אלא ששה דברים בלבד. והלכה כחכמים:

ב **מלא הסיט.** הוא כדי הפסק שיש בין אמה לאצבע כל מה שיכול להרחיבו. והפסק שיש בין האגודל לאצבע כל מה שיוכל להרחיבו הוא הסיט כפול לפי שהוא כפול ממה שיש בין אמה לאצבע. ומלא הסיט הוא שיעור חשוב לאיסור הלכך כשארגו בבגד ואין ידוע איזו הוא רבי מאיר אומר ידלקו לטעמיה. וחכמים אומרים יעלו באחד ומאתים לטעמייהו, כפלוגתא דלעיל:

ג **מצמר הבכור.** ואסור לגזוז בכור, שנאמר (דברים ט״ו:י״ט) ולא תגוז בכור צאנך. ובבכור בעל מום איירי ולהכי בעי מלא הסיט דאילו בכור תם הרי הוא מוקדשים, ותנן ובמוקדשים מקדשים כל שהוא:

משער הנזיר. ושערו אסור בהנאה שנאמר (במדבר ו׳:ה׳) קדוש יהיה גדל פרע גדולו של פרע יהיה קדוש:

ומפטר חמור. לאחר עריפה כולי עלמא מודו דאסור בהנאה דגמרינן עריפה עריפה מעגלה ערופה:

בשק. גבי צמר תנא בגד וגבי שער תנא שק דהכי אורחיה:

ד **ידלק.** דיש שבח עצים בתבשיל, וכן בפת:

יעלה באחד ומאתים. ובהא מודה רבי מאיר, דאין זה מעשרה דברים דחשיב רבי מאיר דמקדשים, כדמוכח בירושלמי:

ו **חבילי תלתן.** אין חבילה פחותה מעשרים וחמשה זירים:

נתערבו באחרים. גרסינן ולא גרסינן ואחרים באחרים. ואי גרסינן לה צריך לומר שנתערבו כל אותן אחרים באחרים, דלא הוי אלא חד ספיקא ואשמעינן אע״ג דאיכא תרי רובי, אסירי:

כולם ידלקו. והא דלא אמרינן ימכרו כולן חוץ מדמי איסור שבהן כדאמר רבי שמעון בן גמליאל בפרק [בתרא] דעבודה זרה גבי יין נסך, משום דהכא חיישינן בכולהו שמא יחזור העובד כוכבים וימכרנו לישראל, מה שאין כן ביין נסך דליכא למיחש להכי:

ז **שדרכו למנות.** שאין אדם מוכרו אלא במנין מפני חשיבותו:

פרך ובדן. שמות מקומות הן. ואני שמעתי אגוזי פרך, אגוזים שקליפתן רכה ונפרכין:

חלפי תרדין. עלין מצלעות התרדין:

קלסי כרוב. קלחי כרוב שבארץ ישראל, שהם גדולים וטובים:

של בעל הבית. שהן גדולים, אבל של נחתום קטנים הן:

הראוי לערלה. כגון אגוזים ורמונים וחביות סתומות:

והראוי לכלאי הכרם. כגון חלפי תרדין וקולסי כרוב ודלעת יונית. ואין הלכה כרבי מאיר ולא כרבי עקיבא:

ח **נתפצעו האגוזים.** גרסינן ולא גרסינן כיצד, וקמ״ל מתניתין דדוקא שלמים לא בטילי, אבל לא שבורים ופצועים:

נתפרסו הככרות. האי סתמא כרבי עקיבא, דהלכתא כוותיה:

ט **ספק ערלה.** כגון עובד כוכבים שיש לו נטיעות של ערלה בגינתו, ובידו פירות ואין ידוע אם משל ערלה אם משל זקנה:

בארץ ישראל. דהוי ספיקא דאורייתא לחומרא:

ובסוריא מותר. דכבוש יחיד הוא ולאו שמיה כבוש והחמירו בו קצת:

ובחוצה לארץ יורד ולוקח. בתוך הגינה וקונה מן העובד כוכבים מאותם שליקט כבר, ובלבד שלא יראנו לוקט:

ובחו״ל יורד ולוקט. העובד כוכבים יורד ולוקט בפני הישראל וישראל קונה ממנו, ובלבד שלא ילקוט ישראל ביד:

בכל מקום. ואפילו בחו״ל, דכתיב (ויקרא כ״ג:י״ד) ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו וגו׳ בכל מושבותיכם:

והערלה הלכה. למשה מסיני שאסור בחו״ל, ואעפ״כ ספקה מותר, שכך נאמרה ההלכה למשה בסיני שיהיה ספקה מותר בחו״ל:

והכלאים מדברי סופרים. דוקא כלאי הכרם כיון דבארץ חמירי ואסורים בהנאה מן התורה, בחו״ל גזרו בה רבנן אבל כלאי זרעים דבארץ שרו בהנאה, בחו״ל לא גזרו בהו רבנן. והרכבת האילן אסורה בחו״ל מן התורה, דכתיב (שם יט) בהמתך לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים מה בהמתך בהרבעה אף שדך בהרכבה ומה בהמתך בין בארץ בין בחו״ל אף שדך בהרכבה בין בארץ בין בחו״ל: